

121ST NIGHT

artık hiçbir şey eski gibi olmayacak

röportaj dinçer şirin

İstanbul gece hayatı sürekli sınıfta kalıyor derken, şehre 121st Night adında bir gemi çarptı. Üstelik bu çok ani oldu, öyle ki kimse ne olduğunu anlamadı. Doğanın insanoğluna verdiği mimetik bir cevap gibiydi. Aklı sanata düşmüşlerin, gözü sanat olmuşların yakından tanıyacağı isimlerden Dominique Gonzalez-Foerster ve genç küratör Tristan Bera, Protocinema ile gerçekleştirdikleri 121st Night adındaki partileriyle kısa ama öz bir tavrın altına imzasını attı. Kişisel gerekçelerini bir performansa dönüştüren Gonzalez-Foerster ve Bera, bir partiye yüklenebilecek içeriğin, dans üzerinden nasıl başka bir enerjiye evrildiğinden bahsediyor. Parti anlayışınız, sadece gecenin sonunda eve dönmek zorunda olduğunuz eğlence değil, dans dediğimiz 'aşkın olana' uzanmak ve gecenin sonunda aynı insan olmamaksa, büyük bir partiyi kaçırdınız. Biz ise gecenin sonunda artık biliyorduk; hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı.

İstanbul'da yapacağımız projeyi duyduğunda, bunun bir yıla yayılan HUMAN VALLEY'nin bir parçası olduğunu düşünmüştüm. Yaptığımız daha çok sizin küratöryel pratiğinize dair düşünebileceğimiz bir etkinlik oldu. Size 121st Night'ı İstanbul'da yaptırın şey neydi?

DOMINIQUE GONZALEZ-FOERSTER: 2011 yılının Haziran ayıydı. 303 Gallery'den Mari Spirito Zürich'te HUMAN VALLEY'i gördükten sonra bize İstanbul'da Protocinema ile bir şey yapıp yapamayacağımızı sordu. Bu teklif bizi çok heyecanlandırdı ve sonbaharda şehri ziyaret etmeye karar verdik. İkimiz de daha önce ayrı ayrı İstanbul'da bulunmuştu, benim ilk gelişim 2001 yılındaki İstanbul Bienali'ne rastlar. Bu ziyaret bende oldukça güçlü bir hatıra olarak yer etti. Çünkü Documenta 11'deki işimin ilhamı, bienal mekanından çok da uzak olmayan bir parkta dolanırken gelmişti. Bu sefer şehre biraz geç geldik ama kafamızda düşündüğümüz bazı filmler vardı. Bir akşam yemek yerken İstanbul'daki gece hayatını konuşuyorduk. Ne zaman, nerede en iyi partilerin gibi konular. Aynı zamanda Silvia Kouvalis ile tanışmıştık. Silvia bize Eric Rohmer'in 'Les Nuits de la Pleine' filmindeki aktris Pascale Ogier'yi hatırlattı. Geri döndüğümüzde Tristan bir parti yapmayı önermişti bile.

Küratöryel pratiğiniz İstanbul'daki deneyiminize dair ne söylüyor?

DGF: Bunun sadece bir küratöryel pratik ile ilişkili olup olmadığından emin değilim. Beraber bir film de çekiyoruz. Luis Bunuel'in 'Belle de Jour'unun bir devamı niteliğinde... 121st Night bu anlamda HUMAN VALLEY'dense film ile daha fazla ilişkili görünüyor. Geçtiğimiz birkaç yıla bakınca, kendim ya da Ari Benjamin ile beraber farklı şehirlerde birçok performans yaptım. Sergi konseptinin dışında bir formatta çalışıyor olmak beni çok heyecanlandırıyordu, çünkü burada her şey birkaç saat içinde bitiyor. Ama tabii ki orada seyirci ile yaşadığım, sergi mekanında ve güncel sanat bağlamı içinde deneyimi de kullanıyorum.

TRISTAN BERA: 121st Night için küratöryel pratiğimiz ile ilişkili diyemem. Partideki performansta yer alan 21 karakterin çoğu sanatçı ya da sanat ortamından kimseler olsa bile, yaptığım şeyi daha çok film

yönetmek, hatta sinefil bir hazza daha yakın görüyorum. Burada insanları yönetmek, onları bir film yıldızına dönüştürmek, rolleri ile ilgili bazı temel şeylerden bahsetmek, sanki bir filmde oynayacaklarmış gibi bir teklifle gitmek gibi şeylerle uğraşıyorsun. Birkaç yıl önce bir parfüm reklamı çekiminde bunu yeterince deneyimleme şansım olmuştu. Ortamda yaklaşık 300 kişi vardı ve gece bir partide eğlenmemiz bekleniyordu. Yönetmen Joe Wright insanlara direktifler veriyordu. Bana "Unutma, çok zengin birisin. Bu kızla flört ediyorsun ama kız aslında başka bir adamdan hoşlanıyor. Bu adam smokin giyiyor ama senden daha zengin değil. Sinirleniyorsun ama sinirlerine hakim olacaksın" dediğini hatırlıyorum. İlginç olan şey ise daha sonra izlendiğinde reklamda bu direktiflerin hiçbirinin bulunmamasıydı. Biz de İstanbul'da karakterler ile konuşurken aynı yolu izledik. Partinin içine gizlediğimiz performansı da gelen 100 davetliden saklı tuttuk.

Alfred Hitchcock'un 'Notorious' (1946), Luis Bunuel'in 'The Exterminating Angel' (1962), Peter Sellers'in 'The Party' (1968), Eric Rohmer'in 'Full Moon in Paris' (1984) ve Blake Edwards'ın 'Breakfast at Tiffany' (1961) filmlerini size seçtiren motivasyonlar nelerdi?

DGF: 'Full Moon in Paris' bizim fetiş filmlerimizden biridir. İlk tanıştığımızda bu film üzerine konuşmuştu. İkimiz de Pascale Ogier'in büyük hayranıyız. Tristan, büyük bir Eric Rohmer hayranıdır. 'The Exterminating Angel' bizdeki Bunuelmania'yı açıklar. Hitchcock'un 'Notorious'u, 'The Party' ve 'Breakfast at Tiffany' ise ilk kez beraber izlediğimiz filmler olma özelliğine sahipler. Filmlerdeki güçlü karakterlerin parti sahneleri ortak. Elbette bunun için başka filmler de seğebiliriz, ancak bu sefer fikir 60'lar ve 80'lere paralellik gösteriyordu. 'The Exterminating Angel' baktığımızda 60'larda yapılmış bir film ama tüm gecenin anlamını oluşturan genel yapıyı da kuruyordu.

Bir konsept olarak partiyi seçmenizi nasıl açıklıyorsunuz?

DGF: Son iki yılda Torpille Valley adında bir fanzin yaptık, Human Valley adında bir sergi, 'Belle Comme le Jour' adında bir film çektik. Parti fikri

ise sadece bu üretimlerin içinde aynı dertlere değil aynı zamanda seyirci ve şehir ilişkisine oldukça başka bir taraftan yaklaşma imkânı veriyordu

Sizin için 121st Night'in en yüksek anı neydi? Performansçılar ile seyirci arasındaki ilişkiye dair neler söyleyebilirsiniz? Bir de, çok partiler misiniz gerçekten?

TB: Eskiden çok partilerdim, şimdi daha az çıkıyorum. 121st Night fikri normalde vahşi olması beklenen bir şeye yapısal bir form getirme isteği olarak doğdu. Birçok zirve yapan an vardı fakat en yükseği performansın üçüncü sekansı bittikten sonra karakterlerin bizim yarattığımız ve onların tekrar ettikleri performans döngüsünden kurtuldukları an oldu. Karakterler çıldırmaya başladı. 'The Exterminating Angel' karakterlerinin filmi sonunda evi terk edebilmelerini görmek de güzeldi.

DGF: Pek partilemiyorum, daha çok gözlem yapmayı tercih etmişimdir. Hayatımda hiç parti organize etmemiştim. Yine de Rio de Janeiro'da yıllar önce bulunduğum bir yeni yıl gecesi geliyor aklıma. 121st Night içinde enerjisi en yüksek an, benim için Eric Satie'nin bir piano eserinin tekrarlanarak çalınmasıydı. Bu tekrar sahneler 'The Exterminating Angel'dan ilham alınarak yapıldı ve üç saatin sonunda partiye gelenler özgürlüklerine kavuştular. The Band la Descarga'nın şovu, 80'ler ve 60'lardan birkaç şarkıdan sonra piyanoyla bir seremoni çalınır gibi duyuluyordu. Oldukça güçlü bir ritüel enerjiden bahsedebiliriz. Ardından bütün karakterler kendi oyunlarından kurtuldu ve birkaç saat için hapsoldükleri senaryoları unutarak dans ettiler.

Bir sinefil olarak, performans için oldukça güçlü bir casting yaptığımız söylenebilir. Sadece filmler hakkında değil, oyuncuların hayatları hakkında çok fazla detay biliyorsunuz. 121st Night için ise karakterleri buradaki sanat ortamından seçtiniz.

DGF: Protocinema önceden çok çalıştı. İlk önce cast için seçilenlerin fotoğraflarını gördük ve bize bazı tasvirler verildi. Filmdeki karakterlere birebir benzeyenleri bulmaya çalışmak önemli değildi. Onun yerine hemen hemen aynı türde, yeterince tuhaf tipler bulmaya çalıştık. Bir kere karakter ile filmde oynayan oyuncu arasında bir benzerlik kurulduğunda,

bunu nasıl arttıracağımızı düşünmek farklılıkları düşünmekten daha enteresan oluyor. Çok fazla ya da çok az detay vermek arasında enteresan bir denge var. O ikisi arasında bir yerde fazla gerçekçi olamayan bir karakter beliriyor. Bu karakter, fazla duyarlı olmak yerine kendisine nasıl yakın hissedebileceği ile ilgilenirse daha güçlü duruyor.

TB: Lokum gibiydi! Oyuncular çok iyiydi, aynı dili konuşuyorduk, söylediğimiz her şeyi anında anladılar. Gerçi partilemek gibi çok da komplike olmayan şeylerdi söylediklerimiz. Ama yine de, bunu profesyonel oyuncular ile yapsaydık aynı sonucu alamayacaktık. Protocinema casting konusunda çok iyi çalıştı, bize İstanbul ortamını tanıttı. Kimi sergi açılışlarında karşılaştıkları, sanat mekânı sahibi insanlara teklif götürdüler. Biz seçilenlerin fotoğraflarını gördük. Sonra filmdeki oyuncular ile aralarındaki benzerlikleri, performanslarını, vücut ölçüleri gibi detayları konuştuk. Zürih'te Human Valley'de beraber çalıştığımız ekipten Egija Inzule ve Tobias Kaspar'ı da proje için İstanbul'a çağırdık.

121st Night deyince Sade ve Pasolini'nin 'The 120 Days of Sodom'unu da hatırlıyor insan ister istemez. Neden bu ismi seçtiniz?

TB: Aslında 120 Nights, Paris'te 1984 yılında yapılan bir etkinlik serisinin adı. Sade ve Pasolini'den sonra böyle bir isim vermişler. 'Full Moon in Paris' bu parti yapıldığı sırada çekilmiş ve Eric Rohmer de onların parti mekanlarını filmdeki parti sahneleri için kullanmış. Biz de bu partilerin bir devamını ve daha doğrusu sonucunu yapmak istedik. Ama birebir aynı olmasını da istemedik. Böylece 80'lerden aldığımız içerikleri konuştuğumuz diğer filmlerin referansları ile bir araya getirdik. Bu aynı zamanda bana 1001 Gece Masalları'nı da çağırıyor bir taraftan. Hikaye anlatma geleneği, erotizm ve mizansen gibi meselelerin arasındaki ilişkiden ve Dominique içinde rakam geçen başlıkları sevdiği için ikimiz de bu başlıkta hemfikir olduk diyebiliriz.

Courtesy of 303 Gallery, New York; Esther Schipper, Berlin; Galerie Jan Mot, Brussels; Corvi-Mora, London; Gallery Koyanagi, Tokyo.